

UZASADNIENIE

Podjęta w 2006 r. kompleksowa reforma sektora nauki przewiduje m.in. tworzenie państwowych instytutów naukowych, powoływanych do realizacji zadań należących do szczególnie istotnych obszarów polityki naukowej państwa.

Obecnie polski sektor naukowy wykazuje nadmierne rozproszenie instytucjonalne i tematyczne. Jednostki naukowe mają swobodę kreowania kierunków badawczych, co prowadzi do rozdrobnienia potencjału naukowego oraz środków publicznych na prace niejednokrotnie o zbliżonej tematyce badawczej. Niski jest również poziom integracji badań naukowych w priorytetowych obszarach badawczych. O słabej integracji polskiej nauki świadczy również fakt, że - w ramach projektów badawczych Unii Europejskiej - polscy naukowcy uczestniczą w dużej liczbie małych projektów, natomiast rozwinięte kraje skupiają się na mniejszej liczbie dużych projektów. Konsekwencją tego jest m.in. niski poziom dofinansowania z budżetu UE projektów realizowanych z udziałem polskich jednostek.

Ponadto, minister właściwy do spraw nauki nie dysponuje odpowiednimi narzędziami wpływu na koncentrację wysiłku badawczego polskich jednostek naukowych na obszarach uznawanych w danym czasie za szczególnie istotne dla rozwoju społecznego i gospodarczego kraju. Aktualnie minister sprawuje bezpośredni nadzór zaledwie nad 3 spośród 185 jednostek badawczo-rozwojowych, przy czym posiada ograniczone możliwości oddziaływania na kierunki działalności jednostek mu nie podporządkowanych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, konieczne jest stworzenie instrumentu prawnego, za pomocą którego będzie można wpływać na koncentrację polskiego potencjału badawczego nie tylko za pomocą środków pośrednich, tj. zasad i wielkości finansowania przedsięwzięć badawczo-rozwojowych, ale również za pomocą środków bezpośrednich, tj. oddziaływania na strukturę instytucji prowadzących prace badawcze i rozwojowe (tworzenie nowych instytucji, w tym poprzez łączenie instytucji dotychczas istniejących w różnych tzw. pionach nauki).

Instrumentem prawnym służącym konsolidacji sektora badawczego będzie proponowana ustawa o państwowych instytutach naukowych (PIN). Po jej wejściu w życie Rada Ministrów, z inicjatywy ministra właściwego do spraw nauki, będzie mogła tworzyć PIN-y jako jednostki o dużym potencjale kadrowym i aparaturowym, zdolne prowadzić interdyscyplinarne badania naukowe na światowym poziomie. Działalność takich instytutów powinna zwiększyć efektywność i tempo wykorzystywania przez Polskę funduszy UE przeznaczonych na badania naukowe i prace rozwojowe, z pożytkiem dla rozwoju społeczno-

gospodarczego kraju. Skupienie dużego potencjału badawczego w poszczególnych państwowych instytutach naukowych będzie również bezpośrednio oddziaływać na zwiększenie międzynarodowej konkurencyjności polskiej nauki, co jest strategicznym celem polskiej polityki naukowej.

PIN będzie kierowany przez dyrektora powoływanego przez ministra właściwego do spraw nauki spośród dwóch kandydatów wyłonionych w drodze konkursu. W zakresie działalności badawczej organem doradczym dyrektora będzie rada naukowa, natomiast bieżący nadzór nad działalnością instytutu i dyrektora sprawować będzie rada nadzorcza. Ogólny nadzór nad PIN realizować będzie minister właściwy do spraw nauki. PIN będzie samodzielnie gospodarował przychodami, w tym środkami finansowymi przekazanymi z budżetu państwa na naukę.

Rozwiązania powyższe pozwolą na możliwie dużą samodzielność dyrektora PIN z zachowaniem efektywnego nadzoru ze strony organów wewnętrznych PIN i ministra.

Opinia o zgodności projektu rozporządzenia z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji stanowi domenę prawa wewnętrznego i nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej, w związku z czym nie wymaga przedstawienia organom lub instytucjom Unii Europejskiej w celu uzyskania opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnień.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty na które oddziałuje projektowana ustawa.

Projektowana ustawa ma na celu koncentrację materialnego i kadrowego potencjału badawczego. Projekt przewiduje, że państwowe instytuty naukowe mogą być tworzone poprzez zniesienie lub przekształcenie istniejących jednostek naukowych, głównie jednostek badawczo-rozwojowych i instytutów Polskiej Akademii Nauk. Zatem ustawa będzie oddziaływać bezpośrednio na jednostki naukowe.

2. Konsultacje społeczne i środowiskowe

W trakcie prac nad ustawą przeprowadzone będą konsultacje z przedstawicielami środowiska, na które przede wszystkim będą miały wpływ nowe rozwiązania, tj. z przedstawicielami środowiska naukowego. Projekt zostanie również poddany uzgodnieniom ze związkami zawodowymi działającymi w pionie nauki – OPZZ oraz NSZZ Solidarność.

Ponadto, projekt ustawy zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (<http://bip.mnisw.gov.pl>) zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

3. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym na wydatki i dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie nowych przepisów nie powinno spowodować zwiększenia wydatków, ani zmniejszenia dochodów budżetu państwa. Państwowe instytuty badawcze będą tworzone poprzez konsolidację istniejącego potencjału naukowego, a koszty związane z ich tworzeniem będą pokrywane przede wszystkim ze środków jednostek naukowych, o których mowa w art. 2 ust. 3 projektu ustawy, a także w części ze środków budżetu państwa na naukę na podstawie przepisów ustawy o zasadach finansowania nauki.

4. Wpływ projektu ustawy na rynek pracy

Wejście w życie ustawy będzie miało nieznaczny bezpośredni wpływ na krajowy rynek pracy. Jednak realizacja badań naukowych i prac rozwojowych oraz zadań służących rozwojowi wiedzy, techniki i innowacyjności w dziedzinach o strategicznym znaczeniu dla gospodarki, będzie miała pozytywny wpływ na rozwój gospodarki, a tym samym na rynek pracy.

5. Wpływ projektu ustawy na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Projektowana ustawa przewiduje, że państwowe instytuty naukowe będą tworzone do realizacji badań naukowych i prac rozwojowych, a także zadań służących rozwojowi wiedzy, techniki i innowacyjności w dziedzinach o strategicznym znaczeniu dla gospodarki. Koncentracja potencjału naukowego oraz jego odpowiednie wykorzystanie spowoduje wzmocnienie zaplecza badawczo-rozwojowego strategicznych obszarów gospodarki, a tym samym przyczyni się do opracowywania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w gospodarce. Zastosowanie rozwiązań innowacyjnych w praktyce będzie stanowiło impuls do rozwoju gospodarki i wzrostu konkurencyjności rynkowej polskich wyrobów i usług.

6. Wpływ projektu ustawy na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie ustawy nie będzie miało bezpośredniego wpływu na sytuację i rozwój regionalny. Jednak przewiduje się, że utworzenie państwowych instytutów naukowych spowoduje koncentrację potencjału naukowego, co wpłynie na zwiększenie efektywności prowadzenia działalności B+R, a w dłuższym okresie będzie impulsem do rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych regionów.